

Az augusztus 16-án kezdődő parasztsztrájk rohamosan elterjedt a paraszttömegek között. A sztrájk majdnem az egész országra kiterjedt. Egész Galiciát és Kielce, Lodz, Lublin stb. tartományok jelentékeny részét áthatotta. A határozat szerint sem eladni, sem vásárolni nem volt szabad. Ennek megfelelően a parasztok a városokba vezető utakon őrséget állítottak fel, hogy a sztrájk-törőket feltartóztassák. A rendőrség szétkergette a sztrájkposztokat és letartóztatta tagjaikat. A letartóztatottak védelmére egész kerületek parasztjai keltek fel. Jaroslav, Rzesov, Rymanov és Bochnia erdeiben a parasztok tizezrei gyűltek össze. Megütköztek a rendőrökkel is. A hatalmi szervek a tízezernyi tömegek határozott fellépésére Gruszkát, a parasztpárt tartományi vezetőségének elnökét szabadlábra helyezték és kérték, hogy csillapítsa le a tömeget.

A parasztság megmozdulása nemcsak a munkás, hanem minden antifasiszta körben és így a intellektuelek között is teljes szimpátiára talált. A parasztsztrájk közvetlen reális lehetőséget nyújt egy széles demokratikus front megalkotására az összes antifasiszta erők bevonásával.

Sz. A.

FIGYELŐ

Az Ifjúsági Mozgalom

Az ifjúság a kultúra megvédéséért folyó önvédelmi harcára készülve igyekszik mind erősebb szervezetté alakulni, mert érzi, hogy a szervezett regresszióknak csak szervezeten tud ellentállni. Győztes az marad, akinek szervezetei jobban kiépítettek, egységes szövetkezete erősebb, harcosai önfeláldozóbbak. A világon egyre gyakrabban fellobbanó könyvmáglyák tüzei: (Berlin, Szevilla, Bilbao) korunk középkori lovagjainak nagyszámú felbukása siettet a kulturális védelmi szervezetek kiépítését és tömörülésre sarkalja azokat a kultúregyesületeket, amelyek még nemrég, eddig elért művelődési eredményeik megtartása érdekében, nem gondoltak az efajta harcos szervezkedésre. A kultúrát a megsemmisítés veszedelembe a színes ingü pártok oldaláról fenyegeti, tehát a védelmi alakulatok még formailag sem különíthetik el magukat a politikai mozgalmaktól. Legszebb példa erre a francia népi arcvonal, amely nemcsak a politikai pártok és gazdasági szervezetek szövetsége, hanem a kultúr és jótékonyági egyesületek hatalmas légijának egybevont tábora is. Itt a politikai gyűlések nem csupán a programbeszédok elmondására szorítkoznak, hanem rendszerint egyúttal kultúr-manifesztációk, ahol a politikusok szónoklatait filharmonikus zenekarok számai vezetik be.

Az egész világot átfogó mozgalmak és eszmék hatása alól még a közönyösség és akciótlanlanság mintaképeül szolgáló Vojvodinánk sem vonhatja ki magát.

A mult század aktiv és harcos szerb fiatalsága példájára a

ma már főleg csak multtal rendelkező legrégebb szláv kultúrintézmény, a noviszadi Szrpszka Matica köré csoportosult fiatalság kezd a legszélesebb körű szervezkedésbe. Ez év január 3-án a Szrpszka Matica dísztermében, az anyaegyesület szellemi és anyagi támogatásával a vojvodinai városok és falvak nagy számban megjelent ifjúsági delegátusai megalakítják az önálló Kultúrális és Gazdasági Mozgalmat (Omladinszki Kulturni i Privredni Pokret). Ez az első olyan szlávok által indított vojvodinai kultúrmozgalom, amely a magyarokkal ösztönén együtt akar dolgozni, teljes akció szabadságot biztosítva a magyar nyelvű ifjúságnak. A régi, hatalmas harcot látott egyesület csendbeborult épületét újból felveri az összesereglett ifjúság zaja, amely nagy lendülettel és elhatározással fog hozzá egy új kultúrharc megvívásához. Megállapítják, hogy „az ifjúság túlnyomó része munkanélküli és így a fiatal munkaerő és munkaképesség legnagyobb része kihasználatlanul marad. Éppen azért, mert munkanélküli vagy gyengén fizetett, az ifjúság egészségügyi, morális és kultúrális tekintetben nem fejlődhet normálisan. A kihasználás, a munka gyenge díjazása az egész fiatalságot egyécsitette, tekintet nélkül a különböző társadalmi helyzetekre és új társadalmi tényezőkt, megbonthatatlan egységet teremtett. Az ifjúság, mint összeség, csak szervezeten szabadulhat ki súlyos gazdasági és szociális helyzetéből”. Nem beszélni, de cselekedni kell. Nem az egyéni csörtetés, hazugság és az ígérgető halogatások vezetnek a célhoz, hanem csakis a korszerű szervezetség. Az ifjúság élni akar, különösen most, az új világháború előtt erős ez az élnivágyás, amikor a legszomorúbb szerep vár a fiatalságra. Tanulni, dolgozni, küzdeni akar a haladásért, népe és az emberiség szabadságáért.

A mozgalom nem pártok szekértolója. Általános ifjúsági mozgalom, a becületés és haladó fiatalság mozgalma, amely problémáit önmaga igyekszik megoldani.

Csak kitartó munkával lehet a sokat emlegetett vojvodinai közönyt megszüntetni, a fiatalságot aktivizálni és állandó kultúr-munkára birni. Ez akkor valósítható meg, ha sikerül létrehozni az ifjúság egységét. Nem egyedül az egyetemí ifjúságét, amelynek egyécsítése ebben a mozgalomban elsőrendű fontosságú, de amely mégis csak az ifjúság kis részét alkotja, hanem egyécsíteni kell az egész ifjúságot: a földműveseket, a munkásokat, iparosokat és intellektuelleket nemzetiségre, vallásra és nemre való tekintet nélkül.

A kidolgozott munkaterv rövid kivonata a következő:

I. Kultúrális téren: Minden helyi csoportnak a helyi viszonyok figyelembe vételével kell dolgoznia és ezért egységes és általános munkatervet kidolgozni nem lehet.

Olyan helyen ahol nincs semmilyen kultúregyesület, az ifjúságnak első kötelessége könyvtárat alapítani és nyilvános előadás sorozatokat rendezni. Amennyiben nem rendelkeznek megfelelő kész előadásokkal, úgy az illető helyi szervezetet a szükséges dolgoza-

tokkal a végrehajtó-bizottság látja el. Az egyes helyeken sikerült eredeti előadásokat beküldik a végrehajtó-bizottságnak, amely azokat sokszorosítja és szükség szerint más helyi szervezeteknek küldi el. A helyi szervezet a lehetőség szerint megalakítja színházi, sport, zenei stb. szakosztályait. Analfabéta tanfolyamokat rendez, valamint kurzusokat a földműves és iparos fiatalság részére szakmájuknak megfelelő témakörrel.

Olyan helyen ahol már vannak kultúregyesületek, arra kell törekedni, hogy megteremtsék a kultúregyesületek egységes működését együttes mulatságok, előadások, tanfolyamok megrendezésével, amelyek különben túlhaladják egy-egy kultúregylet erejét.

A komoly munka mellett gondoskodni kell a fiatalság szórakozásáról, még pedig úgy, hogy azt az egyesület keretein belül lelje meg. Ezért táncmulatságokat, kirándulásokat kell szervezni és így a barátság és együvértartozás érzését fejleszteni.

II. Gazdasági téren: Az ifjúság gazdasági helyzetét tanulmányozni, valamint megjavítani az általános gazdasági helyzettől elvonatkoztatottan nem lehet. Az ifjúság muunkája gazdasági téren nem adhat rögtöni eredményeket. Vannak azonban szerényebb lehetőségek, amelyeket ki kell használni. Az ifjúság gazdasági helyzetének gyökeresebb megjavítása érdekében most csak az előkészítő munkálatok végezhetőek el, amelyek eredményei később jelentkeznek.

Ha valamit meg akarunk javítani, azt először alaposan meg kell ismernünk.

Fontos egy intézmény megszervezése, amelynek feladata Vojvodina gazdasági helyzetének felmérése. A helyi csoportok igyekezzenek ily alosztályokat szervezni, amelynek feladata az illető hely gazdasági alakulását figyelni, arról jelentést összeállítani és a végrehajtó-bizottságnak beküldeni, amely ezek alapján az ifjúsági csoportoknak mindenkor megadja a szükséges utasításokat és tanácsokat gazdasági helyzetének javítására.

A gazdasági munka rögtön megvalósítható részébe tartoznak azok az akciók, amelyek az ifjúságnak bizonyos könnyítéseket, segítséget és hasznot hajtanak. Ilyenek például: kisebb eladási szöveketek alakítása, utazások alkalmával engedmények kijárása, színházi előadásokra kedvezményes jegy beszerzése stb.

*

A noviszádi központi szervezet kiépítése után a helyi csoportok Vojvodina szerte gombamódra szaporodnak. Így Szuboticán augusztus 13-án, a magyar és szláv fiatalok szépszámu részvétele mellett tartották meg az alakuló közgyűlést. A szerb és magyar beszédek és viták során kialakult kedvező légkör a további együttműködés biztató jele.

*

Az O. P. eddigi legszebb manifesztációja az ez év májusában Petrovgradon megrendezett kultúrünnepélye volt, amelyen ismétel-

ték a XIX. század szláv ifjúságának vezérelvét: „Közelebb a népi tömegekhez, kívánságaikhoz és bajaikhoz, ez legyen a jelmondata minden irodalmárunknak és művészi alkotónknak. Nem elég kultúrcentrumot létesíteni, a kultúrát az egész népnek magáévá kell tenni, mert csak akkor mondhatjuk, hogy egy nemzet a kultúr-nemzetek soraiba tartozik“. A petrovgradi kultúrünnepély tökéletesen megmutatta, hogy az ifjúság eléggé felkészült és alkalmas arra a szerepre, amit a mai idők reá rónak.

t. l. j.

A munkabérek és az alkalmazott munkások Vojvodinában*

1. Az alkalmazott munkások száma vasutasok és földmunkások nélkül:

	Vojvodina	Jugoszlávia
1930. } évi	85.839	631.181
1936. } átlag	94.981	616.209
1937. III.	96.936	641.131
1937. IV.	101.358	661.562
1936. IV.	92.822	598.363

2. Az átlagos munkabérek fejlődése:

	noviszadi	szombori	petrovgradi	szubotikai	Vojvodinában	Jugoszláviában
	kerületi munkásbiztosító területén					
1928. } évi	26'49	22'90	22'34	21'33	22'90 (1930)	26'56
1936. } átlag	18'46	16'57	15'55	15'36	16'64	21'68
1937. III.	18'51	15'90	15'67	15'45	16'70	21'68
1937. IV**	19'10	16'85	16'80	16'03	17'37	22'08
1936. IV.	18'22	16'07	15'20	15'18	16'33	21'35

* A Központi Munkásbiztosító Hivatal kimutatása alapján.

** A nagyarányú béremelkedés részben a fizetési osztályok átcsoportosításának eredménye.

Rokkantság, aggkori és halál-eseti munkásbiztosítás.

Tizenötévi huza-vona után, szeptember elsején lépett életbe az aggkori, rokkantsági és halál-eseti munkásbiztosítás, melynek meghozatalát rengeteg harc, pro és kontra írt cikkek halmazza előzte meg. Modern munkásvédelmi törvényhozásunk biztosító ágának újabb gyakorlati haladását jelenti a március 17-én kiadott miniszteri rendelet, amely véget vetett a munkaadók ellenvetéseinek, hogy a munkásbiztosítás nagy terheit, melyek eddig évente átlag 450 millió dinárt tettek ki (270 a munkaadók és 180 a munkások részéről) az aggkori

és rokkantsági biztosítás 570 millió dinárra emeli (330 a munkaadók és 240 a munkások részéről) és ezt a fokozott megterhelést a nemzetgazdaság nem bírja el. (Érdekes, hogy a munkásság képviselői a 60 milliós új megterhelést nem találták kibírhatatlanak, holott ez az amúgy is alacsony bérek ilyen irányú megterhelését 43 %-kal emeli).

A biztosítás főbb rendelkezései meghatározott időtartalmú befizetések után a munkásoknak segélyt biztosítanak: rokkantság esetén és a hetvenedik életév betöltése után, halál esetén pedig a hátramaradott hozzátartozók részére havi

segélyt, az özvegyeknek háromévig tartó segélyt nyújtanak. A segélyek nagysága annyiban függ a befizetések tartamától, amennyiben azok 10 évnél rövidebb, vagy hosszabb időn át történtek, különben az átlagos évi jövedelem a mérvadó. Így a segélyek a 10 éven aluli befizetések esetén havi 36 és 288 dinár, a 10 éven felüli befizetések után 54 és 432 dinár között mozognak, azaz az első esetben a segély az átlagos jövedelemnek 24, a másodikban annak 36%-át teszi ki. Fontos rendelkezés az, hogy az évi jövedelmet a munkában eltöltött idő után számítják, vagyis a munkanélküliség a segélyeket automatikusan csökkenti. (Ha a munkás évenként csak 6 hónapot dolgozott, akkor a segély a bérosztálynak megfelelő összeg fele, ha háromat, a negyedét stb). Mint a betegségi biztosítás úgy a rokkantsági is a földmunkásokat, tengeri halászokat stb. figyelmen kívül hagyja.

A „Radnička Zaštita” (a Munkázbiztosító hivatalos lapja) ez év áprilisi számában a törvény jó oldalai mellett annak hiányaira és fogyatékoságaira is rámutatott. A törvény főbb kérdéses pontjai: az aggkori segélyt túl magas korhatárhoz köti (70 év), amit a mai viszonyok alapján csak minden 3 ezredik munkás ér el; a férjezett munkásnőknek nincs biztosítási joguk; a rokkantsági segély 66%-os rokkantságot igényel és végül az eredeti törvényben megállapított állami szubvenciót a biztosítást életbe léptető rendelet hatályon kívül helyezte. A „Radnička Zaštita” említett cikkei is hangsúlyozzák az ezirányú rendelkezések későbbi megváltoztatásának szükségességét, amit olyképp kellene végrehajtani, hogy a rokkantsági segély a munkaképtelenség fokához mérten már a 66%-os fokozat elérése előtt is folyósítható legyen; hogy az aggkori biztosítás korhatárát 50—55 évre szállítsanak le, ami lehetővé tenne, hogy a munkásság legalább 2—2.5%-a segélyhez jusson; hogy a férjezett munkásnők

a férfiakkal egyenjogokat élvezzenek (amellet ez a kiigazítás az adminisztrációt nagyban megkönnyítené); hogy a segélyek nagysága jobban idomuljon a 10 éven felüli befizetések tartamához és végül, hogy az állami hozzájárulás az összbefizetéseknek legalább 20%-át tegye ki, ami úgy a magasabb segély kiadását, mint az említett korhatár leszállítását lehetővé tenné.

A törvény rendelkezése értelmében az első kifizetések 2 év múlva kezdődhetnek, a befizetésekből összegyűlt tőkét pedig a Munkásbiztosító megállapított fokozatban állami és közszégi kölcsönökbe fekteti.

Palić Nikola

A nemzetközi íróelit a kultúra védelméért. Nincs többé elefántcsonttorony! A lángok az elszigetelt tornyok lábait nyaldossák és a füst kormos illata áthatol a vastag falakon. Kénes pernye száll a világ felett. A fasiszta fertőzés mérgei terjengenek a levegőben. Holdvilágra, tiszta levegőre, csermelycsörgésre éhes poéták költői ihletét ágyú-dörgés hangja és vérző paták látványa oszlatja el. Nincs többé elefántcsonttorony, vagy ha van: vakság és bűnrészesség tanyája! Vae soli! Jaj az egyedülállóknak!

A Madridban, Valenciában, Barcelónában és Párisban lefolyt második nemzetközi írókongresszus a kultúra védelmére az írók legjobbjait vonlaltta fel a fasiszta újbarbárság ellen. Bergamin, a katolikus író és Benda, a liberális polgár egymásra találtak, a marxista Tolsztoj, Ehrenburg, Aragon társaságában, mártír-Madrid puskaporos levegőjében.

„Állást kell foglalnunk!” — Hirdette gyenge asszonyi szavával, de erős meggyőződéssel az ősz Karin Michaelis. Az írónak ez az állásfoglalása, a néger, sárga és fehér költők barátsága — a négy sarkán égő üszkös világ nyomasztó légkörében a megkönnyebbülés és reménység szellőjét hozza felénk. „Toute notre dignité consiste en la pensée” — mondta Pascal. A mai értelmiségiek kiegészítik

a régi gondolatot. Minden méltóságunk a cselekvő gondolatban áll.

A cselekvő gondolat, a társadalmi valóság és a költői álom ölelkézésének, az elmélet és gyakorlat reménydús nászának kongresszusán elhangzott beszédekből közöljük az alábbi kivonatokat.

Dávid Ferenc.

Heinrich Mann (Németország): „Ha nem is mentem Önökkel Spanyolországba, kérem ne tekintsek ezt az önkéntelen mulasztást szökésnek. Egy pillanatig sem szüntem meg hangoztatni csodálatomat a nagy Spanyolország és bámulatos népe iránt. Miközben lelkesedésem rőttem le az emberi szabadság ügyét védő köztársasági Spanyolország irányában, megkísérelve, hogy megnyerjem ez ügy számára mindazokat, akikhez szavaim eljuthatnak, csak egyet sajnáltam, s ez: hogy nem vagyok többé harminc éves. Szerettem volna, mint katona részt venni a harcban: és biztosítom önöket, hogy életemben először irigyeltem meg egyes kártársaimat. Azokat, akik a sors kegyéből a szabadság fegyvereit viselhetik.

Aragon (Franciaország): „A realizmus védelmében szólok fel. S ezen realizmus nevében szeretnék egy tény- és fogalomcsoportot kiemelni, melynek emberi értékét fel kell ismerni ahhoz, hogy megértsük az emberek között képződő kapcsolatokat nem csak a köznapi életben, hanem a teremtés közben is azon kincs születése és fejlesztése során, melyet kultúrának nevezünk. Szeretném lelkesedésem leróni azon valóságkomplexum iránt, melyet *N e m z e t n e k* nevezünk és megkísérelem itten kimutatni, hogyan hoz létre az élet az emberek között nemzeti viszonylatokat, mik az előfeltételei a kultúra születésének, azaz megkísérelem bebizonyítani, hogy a kultúra védelme és a nemzet védelme egyet jelent... „Minden, ami nemzeti, a mienk”. Ez a tétel különféle képen értendő, aszerint, hogy ki vallja magáénak. Azonban Franciaországban annak az idegen Csa-

ládnak volt a jelmondata, amely évszázadokon át fosztogatta népünket és ezért kizsákmányolási ize volt, lévén arcátlan betörők és fekete reakció frázisa, akikből a fasizmus élcsapatai toborozódnak. Önök ismerik egyébként e formula értelmét, hiszen láthatták, hogy az útonálló, akik az önök javaira vetették rá magukat megcsalt marokkóiakkal, németekkel, olaszokkal és szenyorítokkal, „nemzetieknek” nevezik magukat. Igen azt a büszke fogalmat, mely a mi dicsőséges forradalmunkban született, azokban a napokban, amikor a nép elűzte Versaillesból úrait Valmy napjaiban, midőn veszélyben forgott a haza, azok sajátították ki maguknak, akik már Franciaországban is „nemzetieknek” nevezték magukat. És ebben a szép kasszafuró munkában kivált országom egyik írója, aki leginkább gyakorolta magát a pittoreszk spanyol nyelvben: Maurice Barrés-ra gondolok, aki maga az áruló értelmiségi példaképe, hogy Julien Benda egyik kifejezésével éljek, melynek egy, az ő eredeti értelmezésén túlmenő jelentést tulajdonítok. Mert szerintem csak az embereket lehet elárulni de nem az eszméket, vagy ha úgy tetszik, az áruló értelmiségi az, aki egyeseket szolgál a néppel szemben, az eszmékkel és szavakkal játszó ügyességével.

Langston Hughes (U. S. A.): ... Ismétlem, nekünk, színes népeknek ele-
günk van egy világból melyben hasonló dolgok fordulnak elő. S a spanyol tragédia kapcsán látjuk, meddig képesek elmenni az elnyomók, hogy megőrizték hatalmukat. Asszonyok és gyermekek meggyilkolása semmit sem jelent az ő számukra. Azok, akik már bombázták Ethiopia kis falvait, ma Guernicát és Madridot bombázzák. Ugyanazok, akik kényszerítették az olasz parasztot, hogy Afrikában harcoljon, kényszerítik ma az afrikai mórokat, hogy Európában harcoljanak. Keveset számít nekik a bőr színe, hacsak háborús céljaikra használják fel. Japán kényszeríteni akarja Mandzsuri-

kinai lakosságát, hogy az ő vezetése alatt dolgozzon és harcoljon a tokiói nagytökések dicsőségéért és meggazdagodásáért. Ilymódon egy színes nép fenyegető ágyúí segítségével igaz le egy másik színes népet. A faj keveset számít, amikor a fasiszta érdekeket szolgálja... de sokat számít, amikor a világfasizmus arra használja fel, hogy megfélelmitse a dolgozó tömegeket és megakadályozza ezeknek egyesülését. Mint ahogy Amerikában azt mondják a fehéreknek, hogy a négerek veszélyes és rabló fenevadak épp úgy Németországban a zsidókat rágalmaazzák és Olaszországban az etiópiakra köpnek ki. A régi faji mítoszokat azért dédelgetik, hogy meggyöngítsék és meggátolják a dolgozó osztályok fel-emelését.

Karin Michaelis (Dánia): Ma már szilárd meggyőződése, hogy mindenkinek határozni kell, mindenkinek nyíltan meg kell mondania: ezen az oldalon vagyok, vagy a másikon! Vége a jóindulatú semlegességnek mindenkivel szemben. Nem mondom azt, hogy mindenkit egyetlen pártba kell belekényszeríteni, s hogy vak engedelmességre van szükség. Ez nem áll. A szabadságért küzdők pártja olyan nagy, hogy különböző csoportokat tud befogadni magába. Ma semlegesnek maradni annyit jelent, mint vékony kötélén himbálózni egy hatalmas szakadék felett. Ezt nem lehet, ez a halál.

Nicolas Guillen (Kuba): Meg szeretném határozni ma este a hármaskörét a köztársasági Spanyolország ügyéhez való csatlakozásomnak. Mint író: mert meg vagyok győződve, hogy az ember nem lehet igazán az, ha nem áll a kultúra védelmének a szolgálatába; mint kubai: mert országom szintén harcban áll az öt szolgásgába hajtó kizsákmányoló fasizmus ellen, amely épp olyan kisebbség, mint amelyik fegyveresen felkelt a törvényes spanyol kormány ellen; végül, mint néger: mert a fasizmus korlátot szab az emberi

szellem egyetemességének, határt szab a demokratikus elvek terjedésének és ostoba visszatérést jelent az elmúlt idők-höz, melyeket a társadalmi fejlődés már régen maga megett kellett volna hogy hagyjon.

José Bergamin (Spanyolország): Ma szemem előtt lebeg a béke és háború ezen kettős szimbóluma: egy nagy spanyol író érintetlen és nemesen a romok fölé emelkedő neve, és a barbárok vérről szutykos halálkiáltása a romhalmaz és a hamu között. És sohasem fogom feledni, milyen békét árasztott a szürkület Trijueque kis spanyol faluban gyermekek kiáltozása közepette, alig néhány kilométernyire a fronttól. A háború nyoma gyenge, nyomorúságos, zavaros és szomorú volt. Szemben a falusi béke, a tiszta ég és az újjászülető gyerekkor hangjának hatalmával. S úgy látszott, hogy mindezek fölött egy spanyol író presztízse uralkodik. A béke és a háború. A béke, mely erősebb, mint a háború. Az élet, mely hatalmasabb, mint a halál. Az igazság, mely győzedelmeskedik a hazugság és a háborús kelepcek, a hamisság és a konvencionális árulás felett, melyek megsemmisítik az egyént és a népeket és elpalástolják a bűnt. Ezért mondtam Chamson barátunknak, hogy a háború az én számomra a halál rossz retorikáját jelenti. *Az igazi béke nem a hazugságok békéje, a halottak és a temetők békéje, hanem az élet békéje, azaz a győzelmet követő béke.*

Tizenhét ország fiatalsága a párizsi békemanifesztáción — *A vilákiállítás a béke jegyében — A spanyol és kínai fiatalság delegációja tényleges akcióért a háború ellen — Fogadalom, amely kötelez!*

Párizsban augusztus 15-én tizenhét ország ifjúsága építette ki a courneuvi parkban a fiatalság békétáborát. A két heti táborozás kimagasló eseménye a békétüntetés.

Előző este felvonulás a párizsi vilákiállítás béke-pavillonja előtt.

A Rue de Martinon volt a gyülekezés a felvonuláshoz. A békepavillon előtti téren tizezres tömeg tolong. Minden oldalról fényszórók világítják meg a menet útját. Mozioperátorok és újságfényképeszek egész sora várt. Este 9-kor megindul a menet. Ugyanekkor hatalmas záporosó seper végig a téren. A fényképeszek káromkodnak. A tömegből a téren nem mozdul senki. Zászlók, s feliratok egész erdeje. A lányok népviseletének aransujtásáról csillogva verődik vissza a reflektor fénye.

A csehszlovákiai delegáció élén egy cseh, német, szlovák, magyar, ukrán ifjú halad.

Másnap délelőtt 10-kor kezdődnek a sportmutatványok. A courneui stadion tribünjét alig látni a sok zászlótól, virágoktól, melyet tizenhét ország fiatalsága feldiszipett. A tetején hatalmas felirat hirdeti a R. U. P. jelszavát: szervezni a békét!

Déli szünet. A stadion mögött asztalok sora fölállítva az ebédhez. Az angol asztalnál háromszázötven delegátus ebédel. Közben a Párizs felőli utca már feketélik az emberektől. Két órák telve van a tribün. A strassburgi „Harmonia“ Beethoven Egmont nyitányával kezd meg a manifesztációt. Azután felvonulnak az egyes országok ifjúdelegátusai. Zászlókkal, feliratokkal, népviseleti csoportokkal. A spanyol és kínai fiatalság delegációja szimbóluma volt annak az egész kornak, melyben ma élünk. — Nem volt nagy a spanyol delegáció, talán egy huszadrésze az angolnak. Nem jöttek Párizsba sokan. Otthon tüntet a fiatalság a békéért, fegyverrel a kézben. Bénán mankóra támaszkodva, két oldalról támogatva megy egy 20 éves fiú.

Nagy feliratot visz a kínai fiatalság számos csoportja:

„A kínai fiatalság a világbékét védi, mikor a saját országát védi“.

A tribünök nagy lelkesedése válaszol nekik.

Az angol fiatalság nagy feliratot visz a menete élén: „Mentsétek meg a békét a nép egyesített erejével“. Nagy feltűnést kelt a keresztény fiatalság felirata:

„A háború Krisztus tanainak megsértése“.

Nem lehet részletezni a jugoszláv, román, lengyel, amerikai, svájci, holland, svéd, dán, indonézai, belga, bulgár stb. ifjúdelegációk meneteit.

A felvonulás után a fiatalság a mezőnyön sorakozik fel és a denaui bányászklub szimfonikus bányász-költeményt ad elő, Zola Germinálja alapján.

Fél hatkor kezdődik a béke programjának kifejtése a békemozgalom vezetői részéről. Elsőnek a fiatalság világbéke mozgalma központi titkára, Betty Shields Collins beszél.

A francia fiatalság egységes bizottsága nevében annak elnöke, Jean Dupny beszélt, aki a háború borzalmait ecsetelte és összefogásra hívta föl a fiatalságot.

A francia demokratikus fiatalság nevében Monmarché szólalt fel.

A francia baloldali ifjúságövetség elnöke, Raymond Guyot többek között a következőket mondta:

„Ti, akik idejöttetek a mi földünkre, melyet úgy szeretünk, mint ti a tieteket, mondjátok meg, ha hazaértek, hogy rend uralkodik a mi Franciaországunkban, hogy itt szabadon folyik az élet, a munka és nem igaz az, amit egy bizonyos sajtó rólunk terjeszt. A világ fiatalsága meg fogja vívni harcát ellenségeivel és ki fogja küzdeni jogait. Nehéz harc lesz ez. De, ha mindnyájan összefogunk, győzünk“.

Utána egy pap Jézéquel beszélt, végül a képviselőház elnökének, Herriotnak üdvözlétet olvasták fel, ki személyesen nem vehetett részt.

Majd a béketüntetés ünnepélyes aktusa következik, tizennyolc ország ifjainak képviselői a tribünhöz vonulnak és mindegyik saját nyelvén egymásután fogadalmat tesz:

„Mi, ifjak Jugoszláviából, akik itt összejöttünk abban az időben, amikor más nemzetek fiatalsága a harctéren esik el

— igérjük, hogy minden erőnkel dolgozni fogunk a békéért, a nemzetek szabadságáért, a fiatal generáció jogai eléréseért:

— igérjük, hogy védeni fogjuk a nemzetek szabad fejlődését, úgy, ahogy a nemzetközi jog és igazság megköveteli;

— igérjük, hogy törekedni fogunk az összes nemzetek közötti testvéri együttműködés kimélyítésére;

— igérjük, hogy dolgozni fogunk a fiatalság egységéért saját országunkban és a többi országokban faji- és világszemléleti különbség nélkül a fiatalok béke világkongresszusa értelmében“.

Másnap bucsú-est a táborban, a tábornok körül.

A népfrentkormány egyik minisztere is részt vesz a delegáció bucsúestjén.

Az autók előtt még egy dal, melyet megafonnal közvetítenek a Táborba, aztán megindulnak haza, hogy otthon megvalósítsák a fiatalok egységét a békéért a fiatalok jogaiért. **Zoltán S.**

Fényes Samu

A magyar latifundium egyik nagy ellenfele, Fényes Samu, 76 esztendőskorában Bécsben meghalt. Fiatalkorában ügyvédi irodája volt Kassán. Fél századdal ezelőtt kezdte harcolni a magyarországi nagybirtok sötét léte ellen, az ezerholdak felosztásáért. Tanított, buzdított, felvilágosított; küzdött szóban és írásban. Kurucz Féja Dávid c. színművében a „boldog“ békevilág

Habsburg-talpnyaló íróival a magyar becsületesség lázadását szegezte szembe. A forradalmak utáni keresztény kurzus földönfutóvá tette. Lankadatlan erővel hirdette az emigrációban is különböző helyeken megjelentetett lapjaiban, a magyar nagybirtok ádáz létének megszüntetését, a magyar közélet demokratizálásának szükségességét és Magyarországnak az utódállamokkal való szoros összefogását a béke érdekében.

L.

SZEMLE, SZEMELVÉNYEK

Hitler: írta Konrad Heiden. (Eugen Prager, Bratislava kiadása). Hetven milliós nép a technika és a szellemi kultúra legcsúcsán. A hetven millió jóval több, mint felének minden vágyálma egy új, egy szebb világ. Több mint tizenötmillió felnőtt, teljes jogú polgár, tudatosan, szervezeten törekszik, harcol a munka, a politika és a szellem frontján a nagy többség vágyalmának megvalósulásáért. És nyakába ül Hitler!... Az imént még egy szebb, egy igazabb, egy rendezettebb, szabadabb jövőért lelkesülők tízezrei, nem!, százezrei „Heil Hitler!“ ordítanak, győzelemittasan rombolják le mindazt, amit évtizedes kemény, sokszor véres küzdelemben kiküzdöttek, felépítettek maguknak, tétlenül, szóltanul és ellenállás nélkül nézik gyönyörű intézményeik, szervezeti házaik elrablását, sajtójuk elnémitását, vezetőik bebörtönzését, koncentrációs táborokba való internálását, mindennek, ami kultúra, civilizáció, haladás, humanizmus: lábbal tiprását és kiirtását. És a nagy tömeg nemcsak hallgat, hanem ujjong hozzá: Heil Hitler! Heil Hitler!

Honnan e változás? Mi történt?

Ezekre az égető, nyugtalanító és idegeket tépő kérdésekre ad felvilágosító, útbaigazító választ Heiden Konrad, Hitler című, nagyszerűen megírt, bőséges bizonyító adatokkal alátámasztott, kétkötetes

munkája. A címe csak: „Hitler“, mert „Hitler Adolf: az Németország! — hirdetik mai napság illetékes helyen“. De a kétkötetes mű tartalma sokkal, de sokkal több, mint Hitler biográfiája, amint az író maga is mondja: „megkísérlem Hitler Adolfban a mai Németországot megfejtetni“. És valóban a mai nemzeti szocialista, hitleri Németországot tárja elébünk, fejt meg, amint az Hitler nevével és a mögötte, helyesebben a háttérben őt támogató tőkés, nagybirtokos osztály, hadsereg és a mindenható bürokrácia segítségével megszületett.

Katonák, bohémek, félproletárok „minden társadalmi osztály hulladékanyagából“ merül fel Hitler Adolf ismeretlen alakja, mögötte zavaros mult, előtte sivár, egzisztencia nélküli jelen. Heiden végig kíséri Hitler alakját a hajléktalanok menhelyén, a szegényházakban, ahol anyja halála után — mivel sem tanulni, sem dolgozni nem akart, hosszabb időt töltött munkátlanul, időközönként képeslapokat festve, vagy reklámcédulákat rajzolva. Elmulasztotta a sorozásra való jelentkezést, a háborúba azonban önként jelentkezik. A háborút mint törzs-ordinanc küzdötte végig, oh nem a lövészárkokban, hanem a nem sok veszéllyel járó ezredtörzsnél.

Ifjúságának ezen évei alatt semmiféle szakmát sem tanult meg, a festészethez inkább ellenállhatatlan vágyat érzett, mintsem, hogy tehetsége lett volna hozzá, hiszen kétszer akarta magát felvétetni a festői akadémián, sikertelenül, sőt a második jelentkezésnél rajzai alapján próbára sem bocsájtották.

Ez a nagy tehetséget egyáltalában nem igazoló Hitler azonban valamit nagyon jól, sőt, mindenki másnál jobban tudott. A tömegekkel bánni, vágyaiknak, kétségbeesésüknek kifejezést adni. Ez a „szegényház moslókán okosult“ Hitler ezzel a képességével indult neki hívek szerzéséhez, akiket az elégedetlen tisztek, vagyonukat veszített, egzisztencia nélküli polgárok, eladósodott nagybirtokosok és

kilátástalan jövőjű diákok között talált meg. Ebben a munkájában nemcsak a wilheimi időkből a köztársasági kormányoktól bűnösen állásukban meghagyott hatóságok támogattak, hanem ellenfelei naiv jóhiszemősége, a haladó polgárság gyávasága, a szociáldemokraták tehetetlensége és a kommunisták rövidlátása is. „A nemzeti szocialista párt — mondja Heiden — majdnem gőzhenger gyanánt gördül végig máról-holnapra a német politikán. Hallatlan választási győzelmek, hatalmas tömegfelvonulások váltják fel egymást; az államhatalom, a pártok gyenge váza, mint valami természeti erő alatt roskad össze“. Hitler igéri a kamatrabtság megdöntését, a munkanélküliség megszüntetését, igazságos bért, a tehetség érvényesülését. És a tömeg hisz, bizik benne. Ő az igazi, ő a megváltó. A régi pártok lassanként hitelüket veszítik. Pillanatnyilag nincs más, csak pótlék: Hitler! És Hitlert teszik meg, Krupp, Thyssen, Vogler, a keletelbai junkerekkel egyetemben, Németország prokuristájává, hogy az ő számlájukra uralkodjon rajta. És Hitler uralkodik is rajta immár négy éve.

Heiden mesterien fest róla portrét, analizálja kétlakiságát, képességeit és tetteiből, szónoklataiból, írásaiból megállapítja róla, nem lángész, nem is nagy államférfi, még csak nagy politikusnak sem mondható. „A történelem — mondja Heiden — csak arról állíthat majd ki bizonyítványt neki, hogy nagyon szorgalmas ember volt. Tizennégy, hosszú éven át derekasan szolgált, hogy a világtörténelemben felmászhasson a latorján, mindig a legkisebb ellenállás és a legnagyobb biztonság útjait választva“.

A. J.

Politika. (1937. augusztus 19.). Egy nagy párisi napilap érdekes cikket közölt a napokban egy emberről, aki a munka terén minden eddigi rekordot megdöntött. Neve Pierre Courage (ez talán ironikusan hangzik). Hetven évet töltött el bánya-

munkában, mélyen a föld alatt. Tizenhárom éves korában szállt le először a tárnába és nyolcvanhárom éves korában tért onnan vissza. Hetven év a bányában, hetven év a sötéttségben, az eredmény: Courage bácsi vakon tért vissza a napvilágra.

Amíg élek emlékezni fogok az öreg bányász szavaira:

— És most, amikor élvezhetném egy kicsit azt a napot, melyről olyan sokat mesélnek — vak vagyok!

De, kérdezhetnék, mi köze mindennek egy beográdi újságíró párisi küldetéséhez?

Van köze, éspedig:

A népfront-kormányban van egy fiatal tagja is: Léon Lagrang. Rendes tagja a Blum vezetése alatt álló franciaországi szocialista pártnak is. A kormányban Lagrang a testnevelés-, sport- és szórakozási ügyek államtitkár tisztségét tölti be. — Igen, a szórakozási államtitkár tisztségét!

Ennek a bizonyos Lagrangnak a nép testnevelésén kívül még az a feladata, hogy azon francia polgároknak, akik életüket nehéz munkában töltik el, megadja a lehetőséget, hogy az életben, érezzék más is mint fáradtságot. Ez azt is jelenti hogy Franciaországban, ahol az emberiség szabadságának napja kelt fel, a Pierre Courage-ok számára az örök sötéttség soha többé kötelező ne legyen.

„Mi az ifjúságnak új világot teremtünk és én azt akarom, hogy a fiatalok szebb életet éljenek, mint a milyent mi éltünk. Azt akarom, hogy az ifjúság saját magát megbecsülje, hogy együtt, egyetértésben éljen. Ez a fontos ez acélozza a lelkünket. Miért építünk most Franciaországban mindenféle szállodákat és nyaralókat az ifjúság számára? Itt ismerkednek meg egymással vasárnapi pihenők, kirándulások és vakációk idején az egyetemi hallgatók és munkások, az inasok és diákok, franciák és külföldiek. És a külföldiek is — természetesen — csatlakoz-

hatnak szervezeteinkhez. Ezt is támogatjuk. Ifjúsági vendégfogadóink ajtajai nyitva állanak a külföldiek előtt. Ezen ismerkedésben az ifjúság sokat tanul, de mindennek előtt megtanulja egymást szeretni.

Mindez természetesen holt betű lenne, ha a N. F. kormány sok más újítás mellett Lagrang reszortjában is egy fontosat nem vezetett volna be. Mindenki, aki akár napszámért, akár havi fizetésért dolgozik évi egy-két heti fizetéses szabadságot kap. Ez munkásokra, alkalmazottakra, tisztviselőkre, iparosokra, sőt kisparasztoakra is (aki jövedelmi adót nem fizetnek) egyformán vonatkozik.

— Országunk történelmében a dolgozó nép szórakoztatásának gondját először a N. F. kormány vállalta. Lagrang itt hihetetlenül beszédes számokat említ. Franciaország polgárainak olyan százezrei mennek nyaranta pihenni, üdülni, munkától megtámadt egészségüket helyreállítani, akik saját munkájukból élnek. A számuk tavaly 300.000-ről 600.000-re ugrott, az idén pedig augusztus elsejéig elérte az 1,600.000. Számításom szerint — mondja Lagrang — a nyár végéig a két milliót is meg fogja haladni.

Célunk, hogy a szórakozás óráiban a dolgozó nép az élet örömeit és saját méltóságának értelmét érezze.

— A francia ifjúság — jelenti ki Lagrang a béke szenvedélyes híve. A békében hisz és az egész emberiség legnagyobb értékének a békét tartja. Majd hozzá teszi: — A francia ifjúság erejének és nagyságának teljes tudatában van. Ebben az irányban neveljük és tanítjuk, tiszta szívvel, becsületes szándékkal nyitjuk ki szemeit. De hangsúlyozom: *a francia ifjúság nem hiszi azt, hogy egy ország és egy nép nagyságát habóruk és vérontások jelentik. Tudassa az egész világgal, hogy a francia ifjúságot békeszeretet hatja át, tudassa, hogy gyermekeink kivétel nélkül pacifisták! De, a francia ifjúság nem gyáva. Ellenkezőleg! Ifjúságunk bátor, vitéz*

és önfeláldozó. Munkánk célja, életünk értelme, hogy hazánkban a boldogságot megvalósítsuk, Európa boldogulását támogassuk és az egész világon elősegítsük az emberiséget jobb jövőjének elérésében".

Amikor az interjú befejeződött úgy éreztem, hogy ebben az országban nem lesz többé alkalma egy újságírónak sem megható mesét írni Courage bácsiról, a munkásról, aki hetven évi sötétség után a napvilágra jövet nem talált napot.

A párisi ég fényében, mely sok csodát látott míg egy boldogabb emberiség derült ege lett, az állomás felé bandukoltam, hogy elinduljak Balkán szívébe, mely oly sokszor dobogott emberien és fülemben, lelkemben, egész énemben Léon Lagrang szavai visszhangzanak: — „*Adja át a jugoszláviai ifjúságnak a francia ifjúság szívélyes, testvéri üdvözlését*”.

Vuk Dragović.

Nova knjiga. A zagrebi Nova knjiga most megjelent 3—4. kettős száma Spanyolországgal foglalkozik. Érdekes bepillantást nyújt a spanyol belpolitikai helyzetbe, de a kérdés külpolitikai fejleményeiről is szemléltető, objektív képet ad. Alább közlünk egy részletet a kis könyvből, melyet a közismert újságíró Dedijer Vladimir írt.

„Visszatérésem után sokan kérdezték tőlem, lehetséges-e hogy Spanyolországban a trockisták a fasisztákat segítik.

Jelszavaik után, az első pillanatra ezt nem vehetjük észre. De ha az ember megismerkedik a spanyol helyzettel akkor tisztán látja, hogy a trockisták Franco leghűségesebb szövetségesei.

Megmondom miért:

A trockisták már a lázadás kezdetén éles hajsztát indítottak a Népfront kormány ellen. Minden erejüket latba vetették, hogy megakadályozzák a néphadsereg és annak egységes vezetésének megteremtését, holott nyilvánvaló, hogy csak az ilyen katonaság képes a gyakorlott olasznevet ezredeket és Franco martalócait legyőzni. A trockisták ezirányú működé-

sét a spanyol nép drágán fizette meg. Csak ez év júniusában, a trockista lázadás után jött létre az egységes hadvezetőség. Nekik köszönhető, hogy Katalonia Spanyolország leggazdagabb része tétlen maradt akkor, amikor a többi frontokon a spanyol munkások és parasztok életre-halálra menő harcot vívtak a fasizmussal.

A mindennapi szabottáláson kívül március 8-án Valencia környékén fellázdak. Ez a lázadás akkor tört ki, amikor három motorizált olasz hadosztály megindult Gvadalaharánál, hogy fölgöngyölje a madridi frontot. Nem véletlen, hogy ez a két esemény időszerint egybeesett. A munkát fölosztották egymás közt, a fasiszták a madridi fronton támadtak, a trockisták pedig a front mögött. De ugyanúgy ahogy a fasiszták Gvadalaharánál véres vereséget szenvedtek, szövetségeseik a trockisták is pórul jártak. A fasiszta-trockista vereség után a világsajtó nem foglalkozott evvel a sikertelen lázadással, egyedül az angol liberálisok lapja „News Cronicle” hozott erről tudósítást.

A második trockista lázadás akkor tört ki, amikor Bilbao legnehezebb óráit élte és amikor a baszk nép vezérei egyre kétségbeesettebben sürgették, hogy a nyomás meggyengítése végett a katalán hadsereg Hueszkánál menjen át támadásba. A trockista lázadás miatt az a támadás elkésett.

Milyenek voltak az erőviszonyok Katalóniában a trockista fölkelés előtt?

Mindenek előtt két hatalmas szakszervezet jöhet számításba. Az anarhista C. N. T. közel 500.000 tagot számlál. Ezek a munkások Franco felkelése előtt még nem fogadták el a marxizmust, hanem az anorhoszindikálizmus alapján álltak. A C. N. T. a gyorskolektívizálást tűzte ki célul, de csakhamar belátta, hogy az első lépcsőről nem lehet a tizedikre ugrani, hogy előbb a pillanatnyi feladatokat kell megoldani, azaz befejezni a polgári-demokrata forradalmat, vagyis legyőzni Francot

és csak azután lehet elkezdni a nép felszabadítását. Belátta, hogy a másik szakszervezet az U. G. T. helyes és ésszerű politikát folytat, amit legjobban bizonyít az a tény, hogy az U. G. T. taglétszáma 1936 júliusától 1937 júliusáig 50.000-ról 470.000-re emelkedett.

A szakszervezeteken kívül a következő politikai pártok vannak:

1. Az Egyesült Szocialista Párt (P. S. U. C.), a III. int. tartozik 50-ezer taggal az U. G. T. ennek a pártnak befolyása alatt áll.

2. A kisbérloknak (Rabasieres) 70-ezer tagjuk van. Ezek a P. S. U. C. szövetségesei.

3. Luis Kompanis antifasiszta pártja katalon nemzeti program alapján 20-ezer taggal rendelkezik.

4. Actio Catalone, polgári centrum 4-ezer taggal.

5. Az anarhista párt (F. A. I.) 15-ezer taggal és végül 6. a trockista párt (P. O. U. M.) kb. 3.500 taggal, ebben a pártban a kommunista pártból fegyelmezetlenség miatt kizárt elemek voltak a főkolompósok.

Amint a fenti adatokból látjuk a trockisták gyengék voltak ahhoz, hogy a lázadást önerejükkel kirobbantsák. A legsilányabb anarhista elemekkel szövetkezve május 3-án elfoglalták a barcelonai telefon-központot. Megemlítsére méltó, hogy a lázadás letörése után egyes trockista kaszárnýakban ágyúkat, gépfegyve-

reket és több mint kétezer puskát találtak, míg ugyanakkor az aragoniai fronton a munkások majdnem fegyvertelenül álltak.

A trockista lázadás után az anarhisták is észbe kaptak ők is rájöttek arra, hogy a Népfrent programjának teljes keresztülvitele a tőkéletes felszabadulás egyedüli biztosítéka. A F. A. I. és a C. N. T. május 6-án a lázadás elfojtása után kiltványnt adtak ki amelyben a felkelést elítélték és azt provokátorok művének bélyegezték.

A trockisták áruló szerepét ki tudja hanyadszor, júniusban még egy esemény bizonyította be. A katalán rendőrség egy népkormány elleni összeesküvést fedezett fel. Erre a felfedezésre egy Gestapo kém letartóztatása vezette. A további nyomozás szenzációs eredményekkel szolgált. Ez a kémcsoport Franco vezérkarát a köztársasági katonaság minden mozdulatáról értesítette, úgy hogy annak sok terve már előre sikertelenségre volt ítélve. Ennek a csoportnak, — amely melleleg egy új lázadást készített elő — leleplezésével kapcsolatban letartóztatták a trockista párt központi bizottságának több tagját, köztük Nint, Gorkint és Andradet.

Ezen leleplezések és események után a kormány elhatározta, hogy a trockistáktól a hatalma alatt álló területet egyszer s mindenkorra megtisztítja s így megsemmisítse azokat az akadályokat, amelyek a fasiszták végleges legyőzését megátolják.

A „HID” a magyar fiatalok lapja! Olvassa és terjessze a „HID”-at!

Kéziratokat csak a portó előzetes beküldése mellett küldünk vissza. Csak teljes névvel és címmel ellátott kéziratokat veszünk figyelembe. Lapunkban megjelent minden egyes cikkért írója felelős. — Levelek és kéziratok Adm. i Red. HID Subotica, pošt. fah 88. címre küldendők.

„HID” literarni časopis, izlazi deset puta godišnje. — Odgovorni urednik i izdavač: MAYER OTTMÁR — Redakcija i administracija: SUBOTICA, Petrogradska ul. 35